

Brak odpowiednich regulacji prawnych w Polsce umożliwiających zawarcie związku przez osoby tej samej płci, stanowi naruszenie praw człowieka!

W ostatnim czasie Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) w Strasburgu wydał dwa wyroki przeciwko Polsce, w których potwierdził istnienie obowiązku Polski w zakresie instytucjonalizacji związków osób tej samej płci.

Sprawa *Przybyszewska i inni przeciwko Polsce* (wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r., skargi nr 11454/17 i 9 innych) dotyczyła braku jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony dostępnej dla par tej samej płci w Polsce. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że państwo polskie nie wywiązało się ze swojego obowiązku zapewnienia skarżącym konkretnych ram prawnych przewidujących uznanie i ochronę ich związków jednopłciowych. Sytuacja ta spowodowała niezdolność skarżących do uregulowania podstawowych aspektów ich życia i stanowiła naruszenie ich prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Jak stwierdził Trybunał: „Niedostępność systemu prawnego w zakresie uznawania i ochrony par osób tej samej płci wpływa z jednej strony na tożsamość osobistą, a z drugiej na tożsamość społeczną skarżących jako osób homoseksualnych (pkt 39 wyroku).

Z kolei 19 września 2024 r. zapadł wyrok w sprawie *Formela i inni przeciwko Polsce* (skargi nr 58828/12 i inne), w którym Trybunał podkreślił, że: „odmawiając rejestracji małżeństw skarżących w jakiegokolwiek formie i nie zapewniając im konkretnych ram prawnych przewidujących uznanie i ochronę, polskie władze pozostawiły skarżące w próżni prawnej i nie zaspokoili podstawowych potrzeb uznania i ochrony par osób tej samej płci pozostających w stabilnym i oddanym związku” (pkt 26 wyroku). Ponadto zdaniem Trybunału: „choć państwa członkowskie mają szerszy margines oceny przy określaniu szczegółowego charakteru systemu prawnego, który ma być dostępny dla par osób tej samej płci to ważne jest jednak, aby ochrona przyznana przez państwa parom osób tej samej płci była adekwatna” (pkt 28 wyroku). W obu wyrokach Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego).

Co te wyroki oznaczają dla Polski? Zgodnie z art. 46 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka państwa-strony Konwencji są zobowiązane do przestrzegania ostatecznych wyroków ETPC. Polska jako członek Rady Europy jest zobligowana do wprowadzenia zmian legislacyjnych, poprzez utworzenie w polskim ustawodawstwie co najmniej instytucję związków partnerskich osób tej samej płci. Jednakże ma przy tym pozostawiony margines oceny z zakresu ustalenia prawnej formy takiego związku. Ochrona skierowana do par

powinna być odpowiednia, obejmować najważniejsze dziedziny ich wspólnego życia i być przy tym skuteczna oraz praktyczna. Wykonując zobowiązania wynikające z wyroku, Polska spełni swój pozytywny obowiązek wynikający z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Należy podkreślić, że rozpoczęły się prace nad projektem ustawy o związkach partnerskich. Celem przyszłej ustawy jest wprowadzenie do polskiego porządku prawnego tzw. instytucji rejestrowanego związku partnerskiego co skutkować będzie wykonaniem wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie *Przybyszewska i inni przeciwko Polsce*. Osobą odpowiedzialną za opracowanie projektu ustawy jest Katarzyna Kotula, Ministra do spraw Równości.

Autorka tekstu: dr Dagmara Jaroszewska-Chroraś, Katedra Prawa Międzynarodowego i Konstytucyjnego, Wydział Prawa i Ekonomii UKW

Przydatne linki:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka38>

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/najnowszy-wyrok-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka63>

<https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-rejestrowanych-zwiazkach-partnerskich>